Nader onderzoek Wet natuur-bescherming Peize-Zuid

buro bakker adviesburo voor ecologie

Nader onderzoek Peize-Zuid

Opdrachtgever
Gemeente Noorderveld

Contactpersoon
mevrouw S. Dekker

Status
concept

Datum
5 december 2018

Vrijgave
Drs. D.E. Heidinga

Inhoud

1 | Inleiding 5

2 | Beschrijving plangebied 7

2.1 Ligging plangebied 7
2.2 Kenmerken van het gebied 8
2.3 Beschrijving van het voornemen 10

3 | Methode 11

3.1 Bronnenonderzoek 11
3.2 Veldonderzoek 11
3.3 Vogelrichtlijnsoorten 11
3.4 Habitatrichtlijnsoorten 13
3.5 Nationaal beschermde soorten 17

4 | Resultaten 19

4.1 Vogelrichtlijnsoorten 19
4.2 Habitatrichtlijnsoorten 26
4.3 Nationaal beschermde soorten 33
4.4 Samenvatting 34

5 | Effecten en vervolg 37

5.1 Vogelrichtlijnsoorten 37
5.2 Habitatrichtlijnsoorten 38
5.3 Nationaal beschermde soorten 40

6 | Literatuur en bronnen 41

1 | Inleiding

De gemeente Noordenveld wil een groot aantal kleinschalige agrarische percelen tussen de Achteromweg en Oostingslaan ontwikkelen tot woonwijk. Buro Bakker heeft in februari 2018 een quickscan uitgevoerd waaruit bleek dat er nader onderzoek naar meerdere soortgroepen noodzakelijk was. Op 19 maart 2018 is naar aanleiding van het advies van de quickscan in het gemeentehuis te Roden besproken welk nader onderzoek noodzakelijk was en in welke perioden dit uitgevoerd diende te worden.
In afwijking op het advies van de quickscan was een nader onderzoek naar gierzwaluw niet noodzakelijk.
De soortgroepen die nader onderzocht moesten worden zijn heikikker, poelkikker, huismus, steenmarter en vleermuizen. Op basis van waarnemingen van kerkuilen tijdens de onderzoeken naar heikikker en vleermuizen is besloten dat het foerageergedrag van kerkuilen wel in kaart gebracht moest worden omdat het jachtgebied drastisch zal veranderen. Daarnaast is ook onderzocht of buizerd, steenuil en ransuil in of net buiten het plangebied broeden. Dit was noodzakelijk omdat in tegenstelling tot de bevindingen van de quickscan er wel degelijk grote nesten in en nabij het plangebied aanwezig bleken te zijn. Net buiten het plangebied werd een steenuilkast aangetroffen.

Dit rapport doet verslag van het ecologisch onderzoek. Het rapport geeft antwoord op de volgende vragen:

- Zijn er verblijfplaatsen van vleermuizen, steenmarter en/of nestplaatsen van huismus in de bebouwing aanwezig?
- Zijn er verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen aanwezig?
- Zijn er in of zeer nabij het plangebied jaarrond beschermde nesten van kerkuil, buizerd, ransuil en steenuil aanwezig?
- Heeft het plangebied een belangrijke rol als foerageergebied voor vleermuizen, steenmarter, kerkuil, buizerd, steenuil en/of ransuil?
- Zijn er essentiële vliegroutes voor vleermuizen aanwezig in het plangebied?
- Is het plangebied leefgebied van poel- en/of heikikker?
- Zijn er door de geplande ontwikkelingen negatieve effecten op één of nmeerdere soortgroepen te verwachten?
- Is er door de geplande ontwikkelingen kans op overtredingen van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming?
- Zijn er aan de hand van dit onderzoek vervolgstappen, zoals een ontheffingsaanvraag, mitigerende maatregelen en compenserende maatregelen aan de orde?

1.1 Wettelijk kader

Per 1 januari 2017 zijn de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en Boswet opgegaan in één nieuwe wet: de Wet natuurbescherming (Wnb). Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming betreft het onderdeel soorten, voorheen de Flora- en faunawet.

In de Wet natuurbescherming worden drie beschermingsregimes onderscheiden:
1. Vogelrichtlijnsoorten (artikel 3.1 - 3.4)
2. Habitatrichtlijnsoorten en soorten genoemd in de Verdragen van Bern en Bonn (artikel 3.5 - 3.9)
3. Andere soorten (artikel 3.10 - 3.11; bijlage onderdeel A en B)

Onder de Flora- en faunawet is een lijst met ‘jaarrond beschermde nesten’ opgesteld, die ook onder de Wnb geldig is. Onder de Wet natuurbescherming geldt, net als onder de Flora- en faunawet, de zorgplicht (artikel 1.11) voor alle in het wild levende dieren.

Voor dit project is de provincie Drenthe het bevoegd gezag voor de uitvoering van de Wet natuurbescherming en voor het verlenen van een eventuele ontheffing. De provincie Drenthe heeft voor de implementatie van de Wet natuurbescherming een verordening vastgesteld. Hierin is onder meer de lijst met vrijgestelde soorten te vinden.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt het plangebied en de voorgenomen plannen beschreven. Hoofdstuk 3 beschrijven we de methode van het onderzoek. Hoofdstuk 4 bespreken we de resultaten die zijn gevonden in het plangebied en de omgeving tijdens het onderzoek. In hoofdstuk 5 worden de effecten en de benodigde vervolgstappen behandeld. In hoofdstuk 6 wordt de geraadpleegde literatuur weergegeven.

2 | Beschrijving plangebied

2.1 Ligging plangebied

Het plangebied is gelegen in noord Drenthe, ten zuiden van de stad Groningen, in het dorp Peize. Het ligt aan de zuidkant van Peize (zie Figuur 1).

Figuur 1 *Ligging van het plangebied (rood omlijnd) in Peize.*

Het plangebied wordt aan de noordzijde begrensd door de Achteromweg, aan de zuidzijde door de Oostingslaan, aan de oostzijde de Pol en de westzijde het Breeveen. Het betreft een kleinschalig en besloten agrarisch landschap met veel opgaande begroeiing rondom de percelen. Het is te karakteriseren als een coulissenlandschap met houtsingels. Het gebied is overwegend in gebruik bij agrariers en hobbyboeren. In het plangebied zijn drie erven aanwezig. Het zijn de erven Achteromweg 1, 3 en 5.

Figuur 2 *Het plangebied (rood omlijnd) meer in detail. De ligging van de erven Achteromweg 1,3 en 5 is weergegeven met cijfers.*

2.2 Kenmerken van het gebied

Het plangebied is voorzien van een aantal houtsingels dwars op de Achteromweg. De meest fraaie singels lopen door naar de erven langs de Oostingslaan. Ze bestaan uit zomereik, zwarte els, gewone es en berk.
Het erf Achteromweg 1 bestaat uit een woonhuis met aangebouwde schuur en enkele kleine opstallen. Het woonhuis dateert uit de jaren 30 vorige eeuw en is opgetrokken uit bakstenen muren zonder spouw en voorzien van dakpannen. De schuur is opgetrokken uit bakstenen en voorzien van een golfplaten dak.
Het erf Achteromweg 3 bestaat uit een woonhuis en de helft van de schuur van Achteromweg 1 en enkele losse kleine stallen voor schapen en geiten. Het woonhuis dateert uit de begin jaren 70 vorige eeuw en is opgetrokken uit bakstenen muren met spouw en is voorzien van een dak met sneldekkers. De open stallen zijn van hout en hebben zowel een golfplaten dak als een dak met dakpannen. Op de percelen rondom het huis worden ezels en pony's gehouden.
Het erf Achteromweg 5 bestaat uit een woonhuis en vrijstaande schuur met woonfunctie. Het woonhuis dateert uit 1900 en is door de jaren heen flink opgeknapt. Verder staan er enkele kleine schuurtjes en een kleine stal voor twee ezels. De tuin is ruim en voorzien van fruitbomen en klein fruit en veel bloeiende tuinplanten. In het aangrenzende perceel grazen twee ezels en is een vrij gelegen poel aanwezig. Het meest zuidelijke deel van dit perceel is eigendom van de gemeente Noorderveld. Hier ligt ook een poel, maar deze ligt beschut en volledig in de schaduw. Het perceel is aan het verruigen. Er groeit veel braam en wilg.

A *B*

C

D

E

F

G

H

Foto 1 *A Houtsingel langs de zuidzijde van het plangebied*
B Een fraaie elzensingel midden in het plangebied
C Het woonhuis van Achteromweg 1
D Het woonhuis van Achteromweg 3
E De gedeelde schuur van Achteromweg 1 en 3
F Het woonhuis van Achteromweg 5
G De woonschuur van Achteromweg 5
H De poel ten oosten van Achteromweg 5

2.3 Beschrijving van het voornemen

Gemeente Noordenveld voert een haalbaarheidsonderzoek naar de ontwikkeling van Peize Zuid ten behoeve van woningbouw. Het gaat om ca. 150 woningen welke in 3 fasen worden gebouwd. De locatie van de woningen en het type woning is nog niet bekend. Er is een kaart met al het groen en water ontworpen. Deze is opgenomen als Bijlage.1. Uit deze kaart blijkt dat het fietsverkeer langs de Achteromweg gescheiden gaat worden van het gemotoriseerde verkeer. Vanaf de Pol tot Breeveen is ten zuiden van de Achteromweg een fietspad gepland. Het lage deel van het plangebied zuid en oost wordt waterberging. Landschappelijk waardevolle houtsingels worden behouden. De ontsluiting van de nieuwe woonwijk vindt via een aantal bestaande T-splitsingen plaats. Dit zijn Korvemaker en Zetveld. Daarnaast is er een zoekgebied voor een derde ontsluitingsweg omcirkeld. De huidige slotenstructuur en houtsingelstructuur blijven zoveel mogelijk behouden.

3 | Methode

3.1 Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek bestaat uit het raadplegen van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en vrij beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten. Teven zijn de kennisdocumenten van BIJ12 geraadpleegd.

3.2 Veldonderzoek

Het ecologisch onderzoek heeft zich gericht op huismus, kerkuil, steenuil, ransuil, buizerd, heikikker, poelkikker, vleermuizen en steenmarter. Het is uitgevoerd volgens de Kennisdocumenten voor huismus, buizerd, kerkuil, steenuil, heikikker en poelkikker. Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2017[1].
Daarnaast is vroeg in het voorjaar gelet op grote nesten. In deze periode hadden de bomen nog geen blad en konden deze nesten eenvoudig worden gevonden. Deze nesten zijn ingemeten en gedurende het veldseizoen nog een aantal keer gecontroleerd op broedgevallen van buizerd en ransuil. Voor kerkuil en steenuil zijn kasteigenaren geïnterviewd en is contact opgenomen met de plaatselijke kerkuilenwerkgroep.
Hieronder wordt per soort de onderzoekmethode beschreven.

3.3 Vogelrichtlijnsoorten

3.3.1 Huismus

Het nader onderzoek naar de huismus is uitgevoerd middels twee veldbezoeken tussen begin april en half mei 2018 (Tabel 1). Tijdens de veldbezoeken zijn de panden geobserveerd en is gelet op broedende huismussen of waarnemingen rondom de woningen die duiden op de aanwezigheid van broedende huismussen. Ook is er in de ruime omgeving van het plangebied gekeken naar aanwezige huismussen. De omstandigheden tijdens de veldbezoeken waren voldoende betrouwbaar. Het onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van het Kennisdocument Huismus (BIJ12, 2017).

Tabel 1 Data veldwerk en weersomstandigheden voor het onderzoek naar huismusnesten

Ronde	Datum	Starttijd	Temperatuur in ℃	Windkracht in Beaufort	Neerslag	Bewolking	Medewerker
1	18 apr 2018	9:10	16	1	geen	onbewolkt	RH
1	20 april 2018	8:30	16	0	geen	onbewolkt	RH
2	9 mei 2018	12:45	25	1	geen	onbewolkt	RH

Ronde 1 is in twee delen uitgevoerd. Omdat de bewoners van Achteromweg 1 op 18 april 2018 niet aanwezig waren is 20 april 2018 dit erf alsnog geïnventariseerd. In de schuur van dit pand wordt

[1] Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2017); Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl

gebroed door huismussen. Het was dus noodzaklelijk om voor de inventarisatie ook binnen in de schuur te posten.

3.3.2 Kerkuil

Op 22 maart 2018 is een inpandige controle gedaan naar sporen van onder andere gebouwbewonende uilen. Daarnaast is contact opgenomen met de heer B. Stellink van de kerkuilenwerkgroep IVN Peize en de heer K. Vogt (uilenringer). Beide heren weten samen waar de meeste kerkuilkasten in de omgeving hangen en of ze succesvol zijn.
Tevens is contact opgenomen met de heer E. Mennen die nabij het plangebied woont aan de Pol 38 en in het bezit is van een kerkuilenkast welke in een schuur geplaatst is. Ook is informatie opgevraagd aan de bewoners van Oostingslaan 20 waar achter op het erf een kerkuilkast in een boom is geplaatst.

Voor de kerkuil zijn geen aparte onderzoekrondes uitgevoerd omdat de soort niet broedt in het plangebied. Ten tijde van de nachtelijke onderzoeken naar heikikker en vleermuizen is gelet op foeragerende kerkuilen.

3.3.3 Steenuil

Op het erf de Pol 38 nabij het plangebied hangt een steenuilkast. Op 9 april 2018 is gesproken met de eigenaar de heer E. Mennen die vertelde dat tot en met 2016 de kast nog door steenuilen werd gebruikt. Om de aanwezigheid van steenuilen nabij het plangebied uit te sluiten zijn vervolgens in de schemer baltsgeluiden van de steenuil afgespeeld. Gedurende de overige onderzoeken is expliciet gelet op steenuilen in of nabij het plangebied. Ook is na het broedseizoen wederom contact opgenomen met de heer E. Mennen.

3.3.4 Ransuil

Op 12 april 2018 zijn in en grenzend aan het plangebied alle grote nesten geïnspecteerd en ingemeten. Het gaat om nesten van het formaat zwarte kraai, ekster of groter. Gedurende het veldseizoen is een aantal maal gecontroleerd op broedende vogels op deze nesten. Tijdens het vleermuisonderzoek in de periode mei tot en met juli is geluisterd naar roepende jongen.

Figuur 3 *Data onderzoek naar jonge ransuilen in het plangebied.*

Ronde	Datum	Zon op/ zon onder	Begin gin-tijd	Eindtijd	Temperatuur in ℃	Windkracht in Beaufort	Neerslag	Bewolking	Medewerker
1	24 mei 2018	5:23	3:15	6:00	14	0	geen	onbewolkt	KB, EJS, JK
2	26 juni 2018	22:05	22:00	00:30	13	2	geen	onbewolkt	KB, EJS, WH
3	27 juni 2018	22:05	22:00	00:00	16	2	geen	licht bewolkt	KB, EJS, RH
4	2 juli 2018	21:58	22:00	00:00	15	2	geen	onbewolkt	EJS

3.3.1 Buizerd

Op 12 april 2018 zijn in en grenzend aan het gebied alle grote nesten geïnspecteerd en ingemeten. Het gaat om nesten van het formaat zwarte kraai, ekster of groter. Tijdens het onderzoek naar poelkikker op 9 mei 2018 is het plangebied geïnventariseerd op broedgevallen van buizerd. Ook voorafgaande de vleermuisonderzoeken is gelet op de aanwezigheid van buizerd.

3.3.2 Overige broedvogels

Er heeft geen BMP telling plaatsgevonden. Vogels en nesten die tijdens de onderzoeken zijn waargenomen zijn genoteerd.

3.4 Habitatrichtlijnsoorten

3.4.1 Heikikker

Uit de quickscan bleek dat de aanwezigheid van de heikikker in het plangebied niet kon worden uitgesloten. De dwarssloten van het plangebied kunnen fungeren als voortplantingsgebied. Daarom is een soortgericht onderzoek naar de heikikker uitgevoerd. Dit onderzoek is uitgevoerd conform het Kennisdocument Heikikker (BIJ12, versie 1.0 juli 2017). Door te werken conform dit Kennisdocument is juridische houdbaarheid van het onderzoek gegarandeerd.

Het Kennisdocument schrijft voor dat een inventarisatie op twee avonden onder de goede omstandigheden naar roepende exemplaren moet worden uitgevoerd en vervolgens een inventarisatie overdag van eiklompen of larven in de goede periode. Daarnaast kan ook inventarisatie van juvenielen en volwassen dieren plaatsvinden in de periode juni en juli.

Het onderzoek bestond uit twee rondes om de kooractiviteit vast te stellen en een ronde om larven en juvenielen te inventariseren. Bij de laatste ronde zijn alle waterhoudende sloten en de poelen in het plangebied met een schepnet bemonsterd en is daarnaast gelet op aanwezigheid van kikkers in het terrein en op de oevers. Tijdens deze ronde op 2 juli 2018 bleek dat alle watergangen droog stonden op twee poelen na. Het onderzoek is uitgevoerd op de volgende dagen:

Tabel 2 Data veldwerk en omstandigheden van het heikikker onderzoek 2018.

Ronde	Datum	Starttijd	Temperatuur in ℃	Windkracht in Beaufort	Neerslag	Bewolking	Medewerker
1	6 april 2018	20:30	10	3 ZW	geen	half bewolkt	EJS
2	12 april 2018	21:00	14	3 NO	geen	driekwart bewolkt	EJS
3	9 mei 2018	15:00	25	2 NO	geen	vrijwel onbewolkt	EJS
4	2 juli 2018	21:00	16	2 NO	geen	onbewolkt	EJS

Tijdens de onderzoeken op 6 en 12 april 2018 zijn als referentie waarnemingen van kooractiviteit van heikikkers in het nabij gelegen natuurgebied de Onlanden aangehouden. Op 6 april 2018 is na de inventarisatie in het plangebied aansluitend op een bekende locatie in de Onlanden geluisterd naar heikikkers. Deze bleken duidelijk te roepen. Ook in het weekend is buiten het project om gezocht naar heikikkers in het gebied rond de Noorddijk. Hier waren vele exemplaren ook actief. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de weersomstandigheden goed waren en het moment van inventarisatie goed gekozen was.
De omstandigheden tijdens het onderzoek naar kooractiviteit waren gunstig: bewolkt met een zwakke wind. Onder die omstandigheden roepen heikikkers vooral ’s avonds en minder overdag (BIJ12, 2017).

3.4.2 Poelkikker

Uit de quickscan bleek dat de aanwezigheid van de poelkikker in het plangebied niet kon worden uitgesloten. De dwarssloten en twee poelen van het plangebied kunnen fungeren als voortplantingsgebied. Daarom is een soortgericht onderzoek naar de poelkikker uitgevoerd. Dit onderzoek is uitge-

voerd conform het Kennisdocument Poelkikker (BIJ12, versie 1.0 juli 2017). Door te werken conform dit Kennisdocument is juridische houdbaarheid van het onderzoek gegarandeerd.

Het Kennisdocument schrijft voor dat een inventarisatie op twee avonden onder de goede omstandigheden naar roepende exemplaren moet worden uitgevoerd in de periode mei-juni. Bij voldoende warme dagen kan ook overdag geluisterd worden. Aanvullend kunnen in de periode half april tot 1 oktober volwassen dieren worden gevangen mate het schepnet om ze vervolgens te determineren aan de hand van kenmerken die uitsluitend zijn voor poelkikker. Op 9 mei 2018 waren de omstandigheden overdag zeer gunstig voor kooractiviteit van poelkikker. Het waterpeil in de meeste sloten in het oosten van het gebied was zeer laag en in het midden en westen stonden alle sloten droog. Alleen twee poelen in het midden van het plangebied waren voldoende waterhoudend (zie Figuur 1). Aansluitend op het luistern naar kooractiviteit en zichtwaarnemingen van groene kikkers zijn kikkers gevangen met behulp van een RAVON steeknet.
Op 2 juli 2018 is deze methode (eerst luisteren daarna vangen) herhaald.

Tabel 3 Data veldwerk en omstandigheden van het poelkikker onderzoek 2018.

Ronde	Datum	Starttijd	Temperatuur in ℃	Windkracht in Beaufort	Neerslag	Bewolking	Medewerker
1	9 mei 2018	15:00	25	2 NO	geen	Vrijwel onbewolkt	EJS
2	2 juli 2018	21:00	16	2 NO	geen	onbewolkt	EJS

Figuur 4 *Locatie van de poelen (gele stip)*

3.4.3 Vleermuizen

Het nader onderzoek naar vleermuizen is conform het Vleermuisprotocol 2017 uitgevoerd.
Voorafgaande aan het nader onderzoek is op 22 maart 2018 een inpandige controle uitgevoerd in de gedeelde schuur van Achteromweg 1 en 3. Hierbij is gezocht naar sporen van de gewone grootoorvleermuis. Deze vleermuissoort heeft een voorkeur voor nachtvlinders en soms ook dagvlinders die het dier vaak hangend aan een balk of nok in de schuur op eet. Het lijfje van de vlinder wordt opgegeten maar de vleugels laat de vleermuis vallen. Een goede indicatie voor de aanwezigheid van gewone grootoorvleermuis zijn hoopjes vlindervleugels op de vloer of zolder van een schuur.

Op 12 april 2018 is gezocht naar holle bomen in de aanwezige singels. Holle bomen zijn ingemeten om ze tijdens het vleermuisonderzoek terug te kunnen vinden.

Het nader onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd door middel van zeven veldbezoeken en een aparte omgevingscheck. De voorjaars- en zomerronden zijn gericht op het vaststellen van kraamverblijfplaatsen en zomerverblijfplaatsen. De najaarsrondes zijn gericht op het vaststellen van paarverblijfplaatsen. Met de activiteit van de najaarsrondes wordt tevens een inschatting gemaakt over het belang van de bebouwing als winterverblijfplaats.
Daarnaast zijn drie veldbezoeken uitgevoerd om de vliegroutes van vleermuizen in kaart te brengen. Vleermuizen gebruiken meestal lijnvormige elementen in het landschap om zich te oriënteren en als beschutting om van verblijfplaats naar jachtgebied te vliegen. In het plangebied zijn meerdere houtsingels aanwezig die deze functie kunnen vervullen. Met dit onderzoek wordt in kaart gebracht welke houtsingels essentieel kunnen zijn voor de vleermuizen die in of nabij het plangebied een verblijfplaats hebben. Het onderzoek naar vliegroutes is vlak voor de kraamperiode, tijdens de kraamperiode en tijdens de paarperiode uitgevoerd.
De veldbezoeken zijn gebracht rond zonsopkomst of zonsondergang bij het in- en uitvliegen van de vleermuizen. De veldbezoeken zijn uitgevoerd onder geschikte omstandigheden voor vleermuizen (zie Tabel 4). Alle bezoeken zijn door drie personen uitgevoerd uitgezonderd de paarperiode. In de kraamperiode zijn alle bezoeken met drie personen uitgevoerd waarbij met name gelet is op verblijfplaatsen in de bebouwing en enkele bekende holle bomen.
In het paarseizoen zijn verblijfplaatsen gemakkelijker op te sporen doordat vleermuizen met een paarverblijf zich opvallender gedragen doordat ze in of vlakbij het verblijf opvallende paarroepjes laten horen. De onderzoeken naar paarplaatsen zijn om deze reden met twee personen uitgevoerd.

In Figuur 5 staat de globale verdeling per onderzoeker weergegeven. Dit geldt voor de kraamperiode. De persoon die Achteromweg 5 onderzocht, hield ook de holle els in de gaten. Deze els bleek echter bezet door spreeuwen in plaats van vleermuizen. In de paarperiode was de els weer vrij van spreeuwen.
In de paarperiode is de verdeling één persoon bij de erven Achteromweg 1-3 en één persoon bij het erf Achteromweg 5 en de holle els. Aansluitend is telkens de rest van het plangebied en de omgeving onderzocht op paarverblijven.

Het onderzoek naar vliegroutes is telkens met drie personen uitgevoerd. De locatie van de onderzoekers verschilde per bezoek (zie Figuur 6). Er is gekozen voor strategische locaties langs dichte houtsingels en kruisingen van houtsingels. In een enkel geval is tijdens het onderzoek de waarnemer verplaatst naar een andere locatie omdat er weinig activiteit was. Eén smal perceel was niet toegankelijk gedurende de onderzoeken omdat hier schichtige paarden stonden.

Op 2 juli 2018 in de kraamperiode is een aparte omgevingscheck uitgevoerd in de wijk ten noorden van het plangebied rondom de straat Korvemaker.

Om de aanwezigheid van vleermuizen in het onderzoeksgebied te bepalen is gebruik gemaakt van een heterodyne batdetector type Pettersson D240x. Met behulp van deze batdetector is het mogelijk om de ultrasone geluiden die vleermuizen produceren, om te zetten in voor mensen hoorbare geluiden. Aan de hand van het ritme en frequentie van het geproduceerde geluid is het mogelijk om, soms in combinatie met zichtwaarnemingen, vleermuizen op naam te brengen.
Met dit type batdetector is het daarnaast mogelijk om opnames te maken die met gespecialiseerde software (Batsound) geanalyseerd kunnen worden. Met name voor determinatie van soorten van het geslacht Myotis is dit een effectief hulpmiddel.

Tabel 4 Data veldwerk en omstandigheden van het onderzoek naar vleermuizen

Ronde	Datum	Deelgebied	Zon op/ zon onder	Begintijd	Eindtijd	Temperatuur in ℃	Windkracht in Beaufort	Neerslag	Bewolking	Medewerker
1	9 mei 2018	vliegroute	21:58	21:50	23:50	19	1-4	geen	zwaar bewolkt	EJS
1	9 mei 2018	vliegroute	21:58	21:50	23:50	19	1-4	geen	zwaar bewolkt	KB
1	9 mei 2018	vliegroute	21:58	21:50	23:50	19	1-4	geen	zwaar bewolkt	WH
2	24 mei 2018	Achteromweg 1	5:23	3:15	6:00	14	0	geen	onbewolkt	EJS
2	24 mei 2018	Achteromweg 3	5:23	3:15	6:00	14	0	geen	onbewolkt	KB
2	24 mei 2018	Achteromweg 5	5:23	3:15	6:00	14	0	geen	onbewolkt	JK
3	26 juni 2018	Achteromweg 1	22:05	22:00	00:30	13	2	geen	onbewolkt	KB
3	26 juni 2018	Achteromweg 5	22:05	22:00	00:30	13	2	geen	onbewolkt	EJS
3	26 juni 2018	Achteromweg 3	22:05	22:00	00:30	13	2	geen	onbewolkt	WH
4	27 juni 2018	Achteromweg 5 aansluitend vliegroute	22:05	22:00	00:00	16	2	geen	licht bewolkt	EJS
4	27 juni 2018	Achteromweg 5 aansluitend vliegroute	22:05	22:00	00:00	16	2	geen	licht bewolkt	KB
4	27 juni 2018	vliegroute	22:05	22:00	00:00	16	2	geen	licht bewolkt	RH
5	2 juli 2018	omgevingscheck	21:58	22:00	00:00	15	2	geen	onbewolkt	EJS
6	15 augustus 2018	Achteromweg 5	20:57	21:00	23:00	19	2	geen	vrijwel onbewolkt	EJS
6	15 augustus 2018	Achteromweg 1-3	20:57	21:00	23:00	19	2	geen	vrijwel onbewolkt	JK
7	10 september 2018	Achteromweg 5	19:57	22:00	00:00	19	3	geen	licht bewolkt	EJS
7	10 september 2018	Achteromweg 1-3	19;57	22:00	00:00	19	3	geen	licht bewolkt	HS
8	18 september 2018	Achteromweg 5 aansluitend vliegroute	19:38	19:30	22:00	16	3	geen	onbewolkt	EJS
8	18 september 2018	Achteromweg 3 aansluitend vliegroute	19:38	19:30	22:00	16	3	geen	onbewolkt	HS
8	18 september 2018	vliegroute	19:38	19:30	22:00	16	3	geen	onbewolkt	JK

Figuur 5 *De drie erven Achteromweg 1,3 en 5. Per onderzoek heeft één onderzoeker één erf onderzocht. De gele stip is de holle els die gelijktijdig met Achteromweg 5 is onderzocht.*

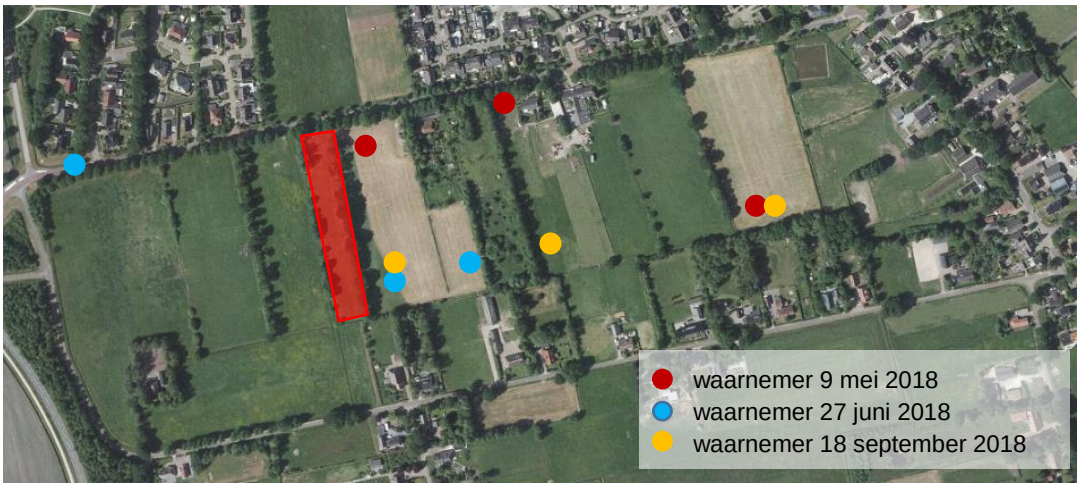

Figuur 6 *Locaties van waarnemers voor het onderzoek naar vliegroutes. Dit zijn de startlocaties. Rode perceel is niet toegankelijk.*

3.5 Nationaal beschermde soorten

3.5.1 Steenmarter

Voor de soort steenmarter is geen Kennisdocument ontwikkeld. De soort verraadt haar aanwezigheid in gebouwen meestal door een latrine (ophoping van ontlasting en plas op een vaste plek) en de aanwezigheid van prooiresten. De panden zijn inwendig gecontroleerd op steenmarter sporen op 22 maart 2018. In de schuur van Achteromweg 3 is een flinke latrine aangetroffen.
Op 12 mei 2018 is een camerval gericht op de latrine in de schuur geplaatst. Deze cameraval heeft hier tot 26 juni 2018 gehangen. Op deze datum is de cameraval naar de buitenzijde van de schuur verplaatst waarbij het gericht is op één van de ontbrekende raampjes. Op 15 augustus 2018 is de cameraval verwijderd. De gebruikte cameraval is een Reconyx type HC500.

Gedurende het nachtelijk onderzoek naar vleermuizen en heikikkers is altijd gelet op de aanwezigheid van steenmarters.

4 | Resultaten

4.1 Vogelrichtlijnsoorten

4.1.1 Huismus

Binnen het plangebied

Aanwezige nesten

In de schuur van Achteromweg 1 is één bezet huismusnest aangetroffen in de oostnok. In het woonhuis van Achteromweg 3 zijn tijdens de eerste ronde drie in gebruik zijnde huismusnesten aangetroffen. Twee nesten zaten aan weerskanten van de schoorsteen en één nest onder een plank langs de nok. Tijdens de tweede ronde zijn vijf nesten aangetroffen onder de hoekkeperpannen op het oostelijk gelegen dakvlak. De tweede ronde waren alle nesten op een andere locatie dan de eerste ronde. Tussen beide rondes zat drie weken. Er wordt van uitgegaan dat de nesten tijdens de tweede ronde tweede legsels betrof. Er wordt uit gegaan van in totaal vijf nesten bij Achteromweg 3. Op het erf van Achteromweg 5 zijn geen huismusnesten aangetroffen.

Tabel 5 Resultaten van het huismusonderzoek

datum	adres	nr.	Locatie voor/achter, Kopse kant	soort	aantal	type
18 apr 2018	Achteromweg	3	witte nokplank oostzijde	HM	1	nest
18 apr 2018	Achteromweg	3	weerszijden v.d. schoorsteen	HM	2	nesten
20 april 2018	Achteromweg	1	nok, nest van binnenuit/schuur te zien	HM	1	nest
9 mei 2018	Achteromweg	3	halverwege t/m bovenste schuine nokpannen tuinzijde oostkant	HM	3	nest
9 mei 2018	Achteromweg	3	halverwege schuine nokpannen straatzijde oostkant	HM	1	nest
9 mei 2018	Achteromweg	3	onderste schuine nokpan/goot straatzijde oostkant	HM	1	nest
9 mei 2018	Achteromweg	1	nok van stal vast aan huisnr 1, zichtbaar van binnenuit	HM	1	nest

Figuur 7 *Locatie van de huismusnesten in het plangebied. De rode cirkels zijn de nestlocaties tijdens de eerste ronde en de oranje cirkels de nestlocaties tijdens de tweede ronde.*

Overige elementen van de functionele leefomgeving

Schuil- en rustplaatsen in struiken, heggen, bomen

In de tuinen van Achteromweg 1 en 3 zijn veel groenblijvende bomen en struiken aanwezig. Er staan op het erf van Achteromweg 1 twee grote coniferen en een taxus. Vooral op het erf van Achteromweg 3 zijn veel schuilmogelijkheden in de vorm van hedera, hulst, laurierkers, vuurdoorn en een spar (zie Foto 2).

Foto 2 *Dichte hedera en hulst waar regelmatig huismussen in schuilen op het er van Achteromweg 3*

Zandbaden, foerageergebied en drinkwater

Op het erf van Achteromweg 3 worden verschillende soorten dieren gehouden. Het gaat om schapen, geiten, ezels en pony's. Er is altijd voer aanwezig. In de grote schuur die altijd toegankelijk is wordt oud brood opgeslagen en in de tuin hangen verschillende soorten vogelvoer als pindakaas en vetbollen. Er is overal stro en hooi aanwezig als geschikt nestmateriaal.
Bij Achteromweg 1 wordt ook gevoerd en is een kippenren aanwezig met voer. In de achtertuin van Achteromweg 3 is een vijver aanwezig waaruit de huismussen kunnen drinken.
Achter de achtertuin zijn zandige delen aanwezig waar de huismussen kunnen zandbadderen.

Omgeving van het plangebied

Aanwezigheid nesten/potenties/geschiktheid

In de wijk tegenover Achteromweg 1 en 3 is onderzocht of huismussen daar (kunnen) broeden. Nesten zijn onder meer gevonden in de woningen Zetveld 37(3) en 38 (1). In de tuinen van de Bolster 31 en 33 zijn permanent huismussen aanwezig (zie Foto 3) en in de tuin van Oostingslaan 20 ook. Slechts een klein deel van de wijk is geïnventariseerd. De meeste woningen zijn net zo geschikt als Zetveld 37 en 38. Ze hebben doorgaans allemaal geschikte daken met goten. Volgens de verspreidingsgegevens van het NDFF komen langs de Pol op ten minste vier adressen huismussen voor. Ook op de erven langs de Oostingslaan komen huismussen voor (eigen waarneming).

Overige elementen van de functionele leefomgeving

In de wijk rond het Zetveld zijn schuilmogelijkheden ruim voorhanden. Het is met name aan de randen een groene wijk met veel groenblijvende bomen en struiken. Langs de Oostingslaan zijn de erven groot en voorzien van veel bomen en struiken en in veel gevallen een vijver waar huismussen kunnen drinken. Zandbadderen kan in de kalere geschoffelde tuinen en perken.

Foto 3 *Een tweetal geschikte tuinen aan de Stoeken en de Bolster beide zijstraten van het Zetveld.*

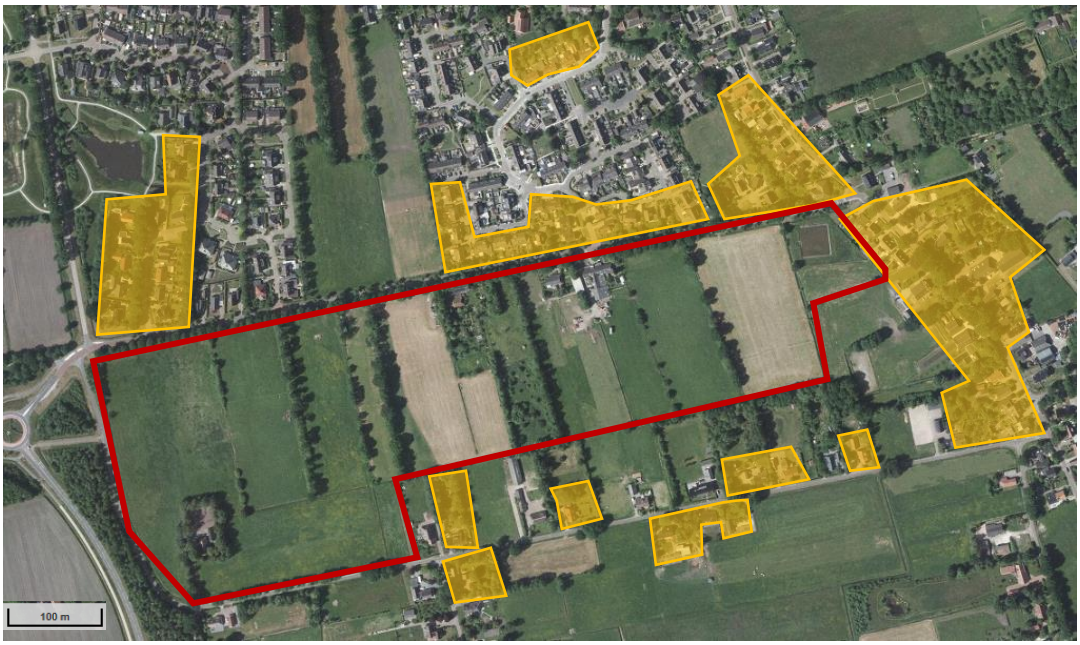

Figuur 8 *Geschikte broedlocaties op erven (geel) in de omgeving van het plangebied.*

4.1.2 Kerkuil

Binnen het plangebied

Tijdens de inpandige inspectie van 22 maart 2018 zijn geen sporen (braakballen, poep) van kerkuilen aangetroffen. Tijdens de eerste onderzoeksronde naar heikikkers op 9 april 2018 is gesproken met de heer E. Mennen woonachtig aan de Pol 38. Hij vertelde dat hij sinds 2013 een kerkuilkast in de schuur met camera heeft. In de kast werd jaarlijks gebroed. Tijdens de nachtelijke onderzoeken naar vleermuizen en heikikkers is expliciet gelet op foeragerende kerkuilen.
De soort is drie maal jagend in het plangebied waargenomen. Ook is een roestplaats ontdekt in een kapschuur op het erf van Oostingslaan 18. In Figuur 9 zijn alle waarnemingen van kerkuil weergegeven. Het plangebied moet beschouwd worden als essentieel foerageergebied. Alle waarnemingen waren relatief vroeg op de avond. De kerkuilen gaan naar het uitvliegen vrij snel naar het plangebied om te jagen. Ook de vondst van een roestplaats aan de rand van het plangebied en aanvullende waarnemingen van een rustende kerkuil in de achtertuin van de heer Mastenbroek aan de Oostingslaan 4 bevestigen dit beeld. Het plangebied is kleinschalig met veel houtsingels waardoor er veel geschikt habitat is voor prooidieren als veldmuis, bosmuis en rosse woelmuis.
Na het broedseizoen is contact opgenomen met de heer E. Mennen. Hij meldde dat dit jaar niet gebroed is in de kerkuilkast. Dit kan te maken hebben met de lage muizenstand van 2018 en door toename van verstoring door steenmarters (mondelinge mededeling B. Stellink en K. Vogt).
Achterop het erf van Oostingslaan 20 is een kerkuilkast geplaatst aan een boom. Deze kast hangt er twee broedseizoenen lang en is nog niet bewoond door kerkuilen. Deze kast hangt waarschijnlijk te dicht op de kast van de Pol 38 waardoor het hooguit dienst zal doen als roestplaats.

Figuur 9 *Waarnemingen van kerkuil in het plangebied. De gele ster is de Pol 38.*

Omgeving van het plangebied

Op 26 november 2018 is informatie over nabij gelegen kerkuilterritoria opgevraagd bij de heer B. Stellink (coördinator IVN Peize Kerkuilenwerkgroep). Er zijn naast de kast aan de Pol 38 nog drie bezette kasten in de omgeving bekend (zie Figuur 10). De adressen zijn:

- Heideweg 1 (dit jaar jongen)
- De Horst 17 (dit jaar verstoord, geen jongen, voorgaande jaren wel jongen)
- Achterweg 4 (dit jaar jongen)

Op het erf de Horst 11 is ook een kast geplaatst. Deze locatie is de laatste jaren niet meer succesvol.

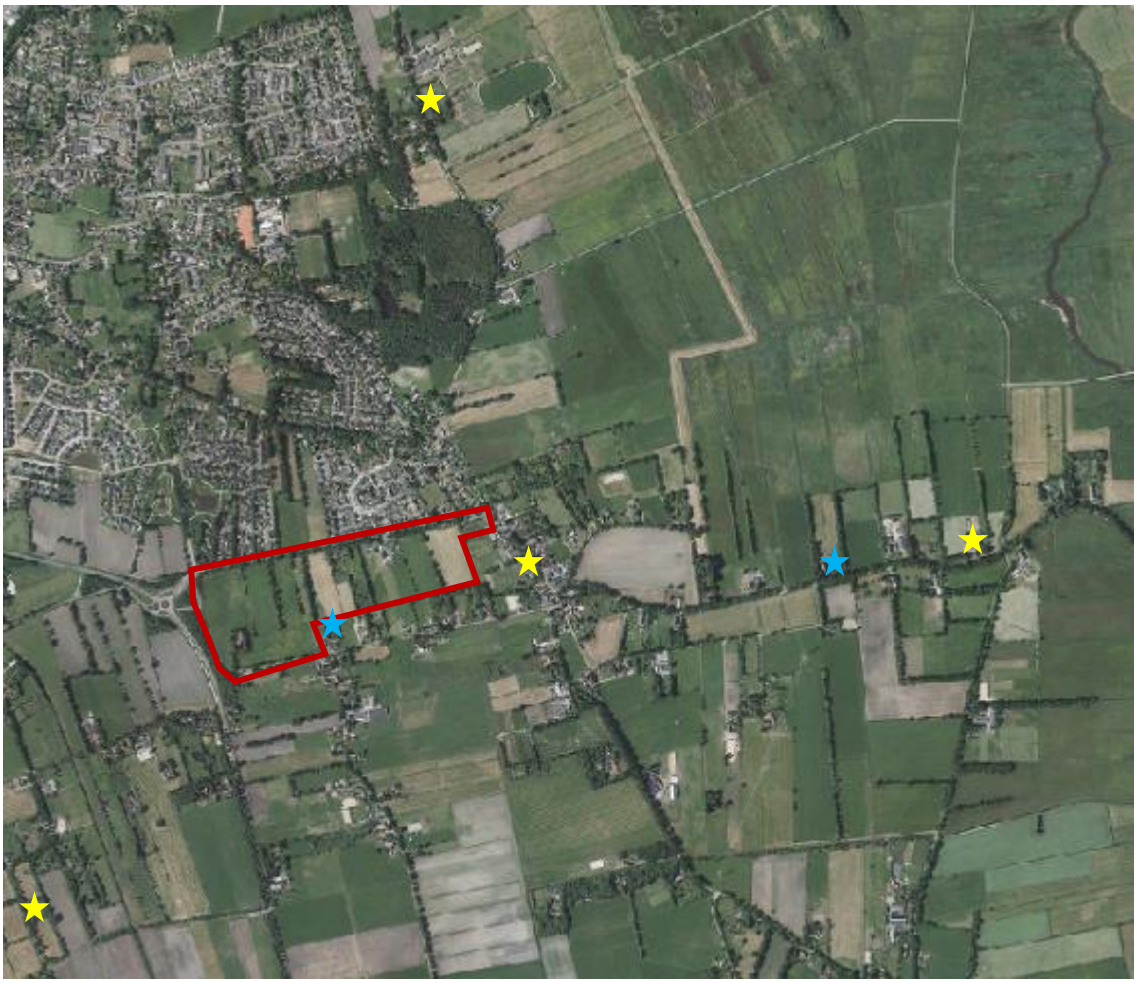

Figuur 10 *Kerkuilkasten in de omgeving van het plangebied. Gele sterren zijn bezette kasten en blauwe zijn lege kasten.*

4.1.3 Steenuil

Op het erf de Pol 38 nabij het plangebied hangt een steenuilkast. Op 9 april 2018 is gesproken met de eigenaar de heer E. Mennen. Hij deelde mee dat na het jaar 2016 niet meer gebroed is in deze kast. Om de aanwezigheid van steenuilen nabij het plangebied uit te sluiten zijn vervolgens in de schemer baltsgeluiden van de steenuil afgespeeld. Er werd niet gereageerd op deze geluiden. In het plangebied zijn gedurende het volledige onderzoek geen steenuilen waargenomen. Ook na afloop van het broedseizoen bleek de kast niet gebruikt. Aan de heer K. Vogt is nog aanvullende informatie opgevraagd. Bij het zeer geschikte erf de Pol 7 en omgeving buiten het plangebied worden nog wel steenuilen waargenomen. Het erf de Pol 7 is voorzien van een boomgaardje en andere bomen en struiken waardoor er een fraai besloten jachtgebiedje aanwezig is. Of er dit jaar gebroed is wist de heer K. Vogt niet.

4.1.4 Ransuil

Na het inventariseren van nesten op 12 april 2018 is gedurende de onderzoeken expliciet gelet op ransuilen. Daarnaast is tijdens de vleermuisonderzoeken in de maanden mei tot en met juli gelet op de luide bedelroep van jonge ransuilen. Er zijn geen ransuilen waargenomen. De ransuil heeft dit jaar niet gebroed in het plangebied. Alle aangetroffen nesten bleken bezet door zwarte kraai, ekster of waren verlaten (zie Figuur 11).

Figuur 11 *Aangetroffen grote nesten in of nabij het plangebied.*

4.1.5 Buizerd

Na het inventariseren van nesten op 12 april 2018 is gedurende de onderzoeken expliciet gelet op de buizerd. Net ten zuidoosten van het plangebied was op 12 april 2018 een groot nest aanwezig waar twee buizerds 'rondhingen' (zie Figuur 11). Gedurende het veldseizoen is regelmatig gecontroleerd of het bewuste nest in gebruik was. Er is geen broedgeval geconstateerd. Op 29 november 2018 is de eigenaar van het perceel Oostingslaan 4 de heer Kamps om informatie over het buizernest gevraagd. Volgens de heer Kamps is het nest alleen in 2015 in gebruik geweest door een broedpaartje buizerd. Er zou één jong uitgevlogen zijn.
Gedurende het nader onderzoek is af en toe vastgesteld dat buizerd in of nabij het plangebied foerageerde. Het plangebied is geen essentieel foerageergebied voor deze buizerds.

4.1.6 Overige broedvogels

Gebouwbewonende soorten

Tijdens het onderzoek naar huismus zijn ook twee spreeuwennesten vastgesteld onder de dakpannen van het woonhuis van Achteromweg 3. In de schuur van Achteromweg 3 is een nest van een boerenzwaluw en een grauwe vliegenvanger gevonden (zie Foto 1). In een kleine schuur van Achteromweg 1 is een nest van een zwarte roodstaart aangetroffen.

Foto 1 *A Nest grauwe vliegenvanger* *B Uitgevlogen nest zwarte roodstaart*

Bomen struiken en grondbroeders

In de tuinen en houtsingels van het plangebied zijn onder meer een spreeuwennest in een holle els aangetroffen, een koolmeesnest in de tuin van Achteromweg 3 en een zanglijsternest in de tuin van Achteromweg 3. Verder is er een eksternest gevonden en zijn er meerdere kraaiennesten aangetroffen. Soorten die waarschijnlijk in het plangebied broeden zijn merel, winterkoning, heggenmus, houtduif, vink en tjiftjaf.

4.2 Habitatrichtlijnsoorten

4.2.1 Heikikker

Tijdens het nader onderzoek van 6 april en 12 april 2018 zijn geen heikikkers waargenomen in het plangebied. In de Onlanden is op 6 en 8 april 2018 als referentie geluisterd naar heikikkers. Er zijn meerdere heikikkers gehoord en gezien langs de Noorddijk op 1400 meter afstand van het plangebied en de Zanddijk op 4 km afstand van het plangebied.
Door de Onlanden als referentiegebied te nemen kan aangenomen worden dat het tijdstip en de weersomstandigheden gedurende het onderzoek goed waren. Later in het seizoen is gezocht naar larven op 9 mei 2018 en juvenielen op 2 juli 2018. Op 9 mei waren de meeste watergangen niet meer waterhoudend. Op 2 juli 2018 stond alles droog op twee poelen na. Er zijn geen heikikkers aangetroffen alleen de sterk gelijkende bruine kikker.
Met dit nader onderzoek is vastgesteld dat in het plangebied geen heikikkers voorkomen.

4.2.2 Poelkikker

Tijdens het onderzoek naar kooractiviteit op 9 mei 2018 en het onderzoek op 2 juli 2018 zijn geen poelkikkers aangetroffen. De watergangen zijn gedurende het veldseizoen allemaal drooggevallen waardoor het onderzoek zich vooral richtte op de twee poelen waarvan de meest noordelijke in de zon ligt en de ander in de schaduw (zie Figuur 4). Alleen de meest noordelijke poel in de zon is geschikt voor poelkikkers. Er zijn alleen bastaardkikkers aangetroffen waarvan sommige met enkele poelkikker kenmerken, maar nooit overtuigend genoeg. De metatarsusknobbel (graafknobbel) van geen van de dieren was volledig symmetrisch en groot zoals bij de poelkikker. Qua geluid klonk geen enkel dier als een overtuigende poelkikker.
Met dit nader onderzoek is vastgesteld dat in het plangebied geen poelkikkers voorkomen.

A *B*

Foto 2 *A sommige kikkers hadden opvallend gele ogen*
B Metatarsusknobbel bijna symmetrisch maar niet groot

4.2.3 Vleermuizen

Gewone grootoorvleermuis

Verblijfplaatsen

Tijdens de inpandige controle op 22 maart 2018 is een gewone grootoorvleermuis aangetroffen achter een grote fotolijst in de schuur van Achteromweg 1. Door deze vondst is er tijdens het vleermuis onderzoek ook in de schuren batdetector onderzoek uitgevoerd. De gewone grootoorvleermuis kan langdurig binnen in gebouwen jagen.
Gedurende het vleermuisonderzoek zijn op verschillende momenten maximaal twee gewone grootoren tegelijk in de schuur aangetroffen. Ze rusten in de schuur en jagen een groot deel van de nacht in de schuur. In Tabel 6 staan alle waarnemingen in of nabij de gedeelde schuur van Achteromweg 1-3. De heer van Biessum de bewoner van Achteromweg 1 heeft in de maand november 2018 de gewone grootoorvleermuis een aantal keer waargenomen. Uit deze reeks waarnemingen kan geconcludeerd worden dat de gedeelde schuur Achteromweg 1-3 het gehele jaar gebruikt wordt door 1 à 2 gewone grootoorvleermuizen. De schuur heeft een functie als zomerverblijfplaats en winterverblijfplaats en als foerageergebied. Paargedrag is niet waargenomen.

Tabel 6 Waarnemingen van gewone grootoorvleermuis in de gedeelde schuur Achteromweg 1-3

Datum	Tijdstip	Activiteit	aantal
22 maart 2018	15:44	rustend	1
6 april 2018	20:00	rustend	1
9 mei 2018	21:15	rustend	1
9 mei 2018	23:26	foeragerend	1
27 juni 2018	00:36	foeragerend	1
15 augustus 2018	22:25	foeragerend	1
11 september 2018	00:19	foeragerend	2

Foerageergebied en vliegroutes

De gewone grootoorvleermuis is een lastige soort om waar te nemen. Ze foerageren dikwijls hoog bij de boomkronen en maken zelfs met een batdetector als hulpmiddel een bijna onhoorbaar geluid. Zodoende worden veel grootoorvleermuizen gemist tijdens onderzoek.

In het plangebied is een foeragerende gewone grootoorvleermuis waargenomen in de tuin van Achteromweg 5 en langs de boomkronen van de Achteromweg ter hoogte van Achteromweg 5. Daarnaast is een passerende gewone grootoorvleermuis waargenomen langs een houtsingel aan de zuidkant van het plangebied (Figuur 12).
De bewoner van Oostingslaan 8 (buiten het plangebied): de heer Weening vertelde dat de kat van de buren aan de Oostingslaan 10 in 2016 een gewone grootoorvleermuis had gevangen (zie Foto 3). Zijn eigen kat kwam in 2017 met een zelfde soort vleermuis aanzetten. Katten wachten doorgaans bij een verblijfplaats van een kolonie vleermuizen tot ze uit- of invliegen om ze vervolgens te vangen. Gewone grootoorvleermuizen hebben niet een grote actieradius. Het is aannemelijk dat in de omgeving van Oostingslaan 8 en 10 een kolonie gewone grootoorvleermuizen verblijft. Deze dieren kunnen uitwisselen met de grootoorvleermuizen aan de Achteromweg 1-3. De soort gebruikt lijnvormige elementen in het landschap als vliegroute. In dit geval vliegen de dieren via de dichtere houtsingels in het plangebied. In Figuur 12 zijn de belangrijkste vliegroutes weergegeven. Dit is een weergave van vastgestelde vliegroutes en potentiele vliegroutes. Voor een uitwisseling van de gewone grootoorvleermuizen in het gebied zijn de houtsingels van essentieel belang. Ook als onderdeel van het foerageergebied spelen de houtsingels een belangrijke rol.

Foto 3 *De door de kat gevangen grootoorvleermuis (foto T. Weening)*

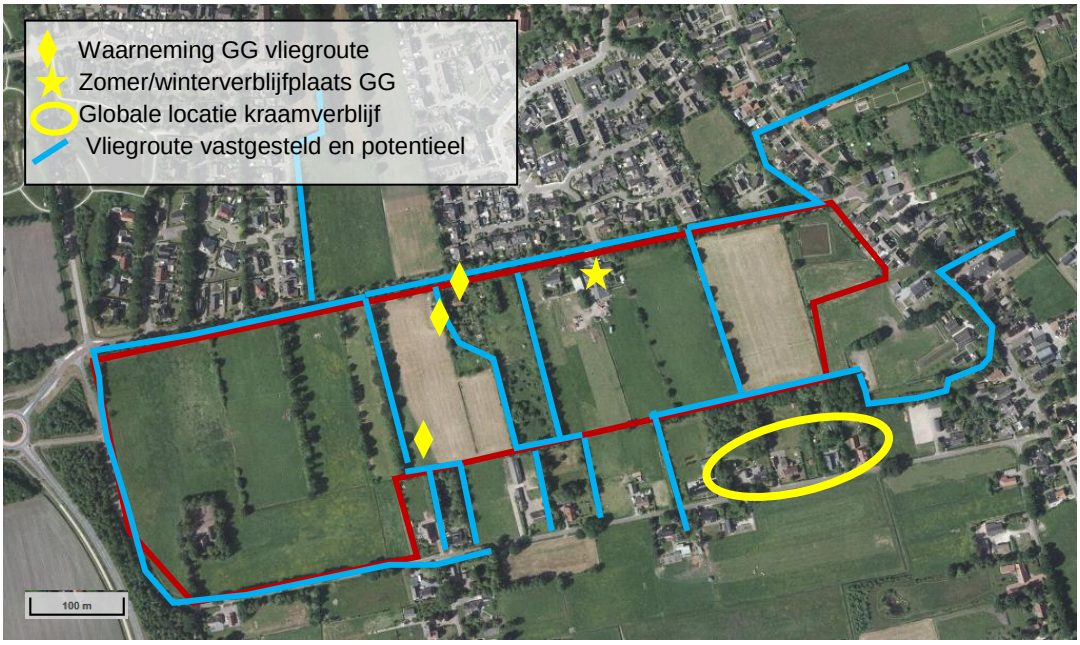

Figuur 12 *Verblijfplaatsen, waarnemingen en vliegroutes van de gewone grootoorvleermuis (GG) in en nabij het plangebied(rood omlijnd)*

Gewone dwergvleermuis

Verblijfplaatsen

Op 26 juni 2018 is in de nok van het woonhuis Achteromweg 1 een kraamkolonie gewone dwergvleermuizen aangetroffen. Het gaat om 14 exemplaren die via een gat in een loze ruimte onder een goot kunnen komen (zie Figuur 13). Op 15 augustus 2018 vloog één gewone dwergvleermuis uit dit gat. Dit exemplaar gebruikt de ruimte als zomerverblijf.
Een zomerverblijf van twee gewone dwergvleermuizen is aangetroffen in de woonschuur van Achteromweg 5. Ergens in de dakdelen is een verblijf, de exacte uitvlieglocatie is niet gevonden. Vanaf het bezoek van 26 juni 2018 tot het bezoek van 18 september 2018 zijn hier telkens 1 en soms 2 gewone dwergvleermuizen die zeer vroeg in de schemer ergens uit het dak kwamen. Een paarverblijf is hier niet vastgesteld. Alle verblijfplaatsen zijn weergegeven in Figuur 14.

In het plangebied is één paarverblijf vastgesteld. Het dier riep zeer frequent nabij de holle els vlak bij de Achteromweg (Figuur 14). Buiten het plangebied zijn nog acht paarverblijfplaatsen vastgesteld.

Figuur 13 *Locatie van de kraamkolonie gewone dwergvleermuizen in het woonhuis Achteromweg 1*

Figuur 14 *Vastgestelde verblijfplaatsen en vliegroutes langs houtsingels (HS) van gewone dwergvleermuizen in het plangebied*

Foerageergebied en vliegroutes

Tijdens het onderzoek naar vliegroutes zijn meerder vliegroutes aangetoond. In figuur 14 zijn de resultaten weergegeven. De aantallen zijn de hoogste aantallen die waargenomen zijn. Een aantal vliegroutes wordt duidelijk frequenter gebruikt dan andere.

De vliegroute die het meest gebruikt werd is de houtsingel tussen de Achteromweg en de Oostingslaan 20-22 (HS 1: 12 exemplaren). Er werd gedurende de avond ook veel gefoerageerd langs de singel.
Tijdens de bewuste onderzoeksavond was er een zuidwestelijke wind waardoor alle vleermuizen aan de oostzijde van de singel in de luwte vlogen. Deze houtsingel is een fraaie dichte houtsingel bestaande uit zwarte elzen en zomereiken. In de ondergroei staan braam en enkele struiken. Ten westen van deze singel zijn op korte afstand nog twee singels aanwezig die een westelijke of zuidwestelijke wind kunnen blokkeren.
Een tweede belangrijke vliegroute (HS 2) is de houtsingel parallel aan de Oostingslaan in het zuiden van het plangebied (10 exemplaren). Deze vliegroute bestaat grotendeels uit kleine bosperceeltjes van de achtertuinen van de Oostingslaan. Het bestaat uit wilgen, populieren, zwarte elzen en berken.

Andere essentiële singels zijn de Achteromweg zelf (HS 3) waar aan weerskanten van de weg zomereiken en beuken staan. De meest volgroeide bomen en daardoor waardevolle bomen staan aan de zuidzijde van de Achteromweg. Een vierde belangrijke vliegroute is de meest oostelijke singel tussen Achteromweg en Oostingslaan. Deze singel bestaat vooral uit zomereik en vertoont enkele onderbrekingen waarvan de grootste 20 meter is. De vijfde belangrijke vliegroute is de houtsingel tussen Achteromweg 5 en 3 die dwars op de Achteromweg staat (HS 5).

Vanwege de locatie van de kraamkolonie zijn alle vijf bovengenoemde houtsingels essentieel voor de gewone dwergvleermuizen om van en naar foerageergebieden te vliegen. Ook als belangrijk onderdeel van het foerageergebied spelen de meest luwe delen van het plangebied een essentiële rol. Er is dus sprake van essentieel foerageergebied en essentiële vliegroutes.

Foto 4 *De twee belangrijkste vliegroutes voor gewone dwergvleermuizen in het plangebied*

Ruige dwergvleermuis

Verblijfplaatsen

In het plangebied is één paarverblijf van een ruige dwergvleermuis aangetroffen. Het paarverblijf bevindt zich in één van de zomereiken van de meest oostelijke singel dwars op de Achteromweg. Een holte of spleet is niet ontdekt, maar kan vanaf de grond gemakkelijk worden gemist. In de wijken rond het Zetveld en de Korvemaker ten noorden van het plangebied zijn in totaal vier paarverblijven aangetroffen. Drie van deze verblijfplaatsen zijn met zekerheid in een woning.

Foerageergebied en vliegroutes

Duidelijke vliegroutes zijn niet ontdekt. Nabij het paarverblijf wordt ook gefoerageerd in het meest oostelijke weilandje van het plangebied en boven het waterreservoir.

Figuur 15 *Paarverblijven van ruige dwergvleermuizen in en nabij het plangebied (rood omlijnd)*

Laatvlieger

Foerageergebied en vliegroutes

Van de laatvlieger zijn geen verblijfplaatsen vastgesteld in het plangebied. Wel foerageert de soort veelvuldig in het plangebied. Hierbij kiest het de meest luwe delen. De achtertuin van Achteromweg 5 en aangrenzende weilandjes en de Achteromweg zelf zijn de belangrijkste delen (zie Figuur 16). Ook in het oostelijk deel van het plangebied boven het meest oostelijk gelegen weilandje wordt gefoerageerd. Buiten het plangebied zijn veel vergelijkbare weilandjes aanwezig waar de soort ook veelvuldig foeragerend is waargenomen. Doordat er in de omgeving een ruim aanbod is van vergelijkbaar foerageergebied is het plangebied niet essentieel als foerageergebied.

De soort vliegt hoger, heeft een luidere sonar, en is krachtiger dan de gewone dwergvleermuis waardoor het minder gebonden is aan lijnvormige structuren. In het plangebied zijn vijf duidelijke vliegroutes aan te wijzen. De dubbele bomenrij langs de Achteromweg is de belangrijkste vliegroute. In beide wijken ten noorden van het plangebied is vermoedelijk een kolonie aanwezig. De soort was regelmatig erg vroeg in het plangebied. Het kwam daarbij bijna altijd vanuit het noorden aanvliegen

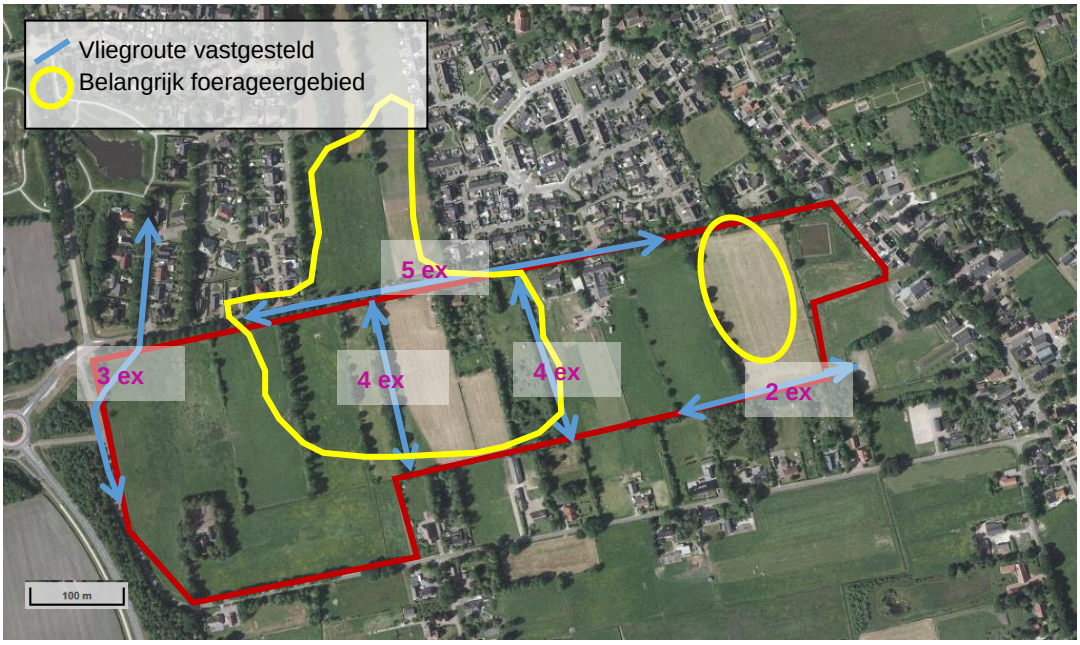

Figuur 16 *De belangrijkste vliegroutes en foerageergebied van de laatvlieger in en nabij het plangebied*

4.3 Nationaal beschermde soorten

4.3.1 Steenmarter

In de gedeelde schuur van Achteromweg 1-3 is een flinke latrine van een steenmarter tussen de strobalen aangetroffen. De eigenaar van de schuur, de heer Schuring, heeft aangegeven dat na het opruimen van de strobalen er iedere keer weer nieuwe keutels liggen. Om aan te tonen hoe frequent de steenmarter de schuur gebruikt en/of de soort zich hier voortplant is een cameraval geplaatst. Deze camera heeft in drie maanden tijd (12 mei-15 aug) geen enkele steenmarter geregistreerd. Wel zijn er twee katten in de schuur waargenomen.

De steenmarter gebruikt de schuur niet frequent. Net buiten het plangebied is nog een verblijfplaats ontdekt. Deze verblijfplaats is in een schuurtje van de achtertuin van Oostingslaan nummer 12. Volgens de eigenaar van dit schuurtje sleept de steenmarter ook prooien mee naar binnen. Mogelijk gebruikt de steenmarter dit schuurtje als verblijfplaats voor de jongen (zie Figuur 17).

Tijdens het onderzoek naar vleermuizen is steenmarter één maal op 26 juni 2018 op het erf van Achteromweg 3 waargenomen. Waarschijnlijk gebruikt de steenmarter het gehele plangebied en delen van woonwijken en erven als foerageergebied. Het plangebied is niet een essentieel foerageergebied van de steenmarter. In de omgeving is vergelijkbaar biotoop ruim voorhanden en de woonwijken zijn ook geschikt als foerageergebied.

Figuur 17 *Aangetroffen steenmarterverblijfplaatsen in en nabij het plangebied.*

4.4 Samenvatting

Tabel 8 geeft een samenvatting van de relevante soorten en de (essentiële) functies voor deze soorten binnen het plangebied. In Figuur 18 zijn de locaties van de aangetroffen vleermuisverblijfplaatsen weergegeven. In Figuur 7 zijn alle huismusnesten in het plangebied weergegeven.

Aanwezige beschermde soort	Functie(s) van het plangebied voor de soort	Aantal	Kritische periode voor de soort aanwezig in het plangebied
Huismus	Nesten onder dakpannen Schuilplaatsen in groenblijvende struiken, heggen Foerageergebied in tuinen en openbaar groen Hoekjes voor stofbaden	6	Maart t/m augustus Perioden met extreme kou in de winter
Kerkuil	Essentieel foerageergebied	1 paar	Gehele jaar
Spreeuw	Nesten onder keperpannen en holle els	3	april t/m juli
Overige broedvogels	Nesten in gebouwen en in de beplanting van tuinen en de houtsingels	Onbekend	Half maart – 1 september
Gewone grootoorvleermuis	Zomer- en winterverblijfplaats	2	Gehele jaar
Gewone grootoorvleermuis	Essentieel foerageergebied en vliegroutes	>2	15 april tot 1 oktober
Gewone dwergvleermuis	Kraamkolonie Achteromweg 1	1	15 mei – 15 juli
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaatsen Achteromweg 1 en 5	2	1 april tot 1 november
Gewone dwergvleermuis	Paarverblijfplaats holle zwarte els	1	15 augustus tot 1 oktober
Gewone dwergvleermuis	Essentieel foerageergebied en vliegroutes	>20	1 april tot 1 november

Ruige dwergvleermuis	Paarverblijfplaats zomereik	1	15 mei – 15 juli
Laatvlieger	Foerageergebied en vliegroutes	>10	15 april tot 1 oktober
Steenmarter	Jachtbiotoop	1	Gehele jaar

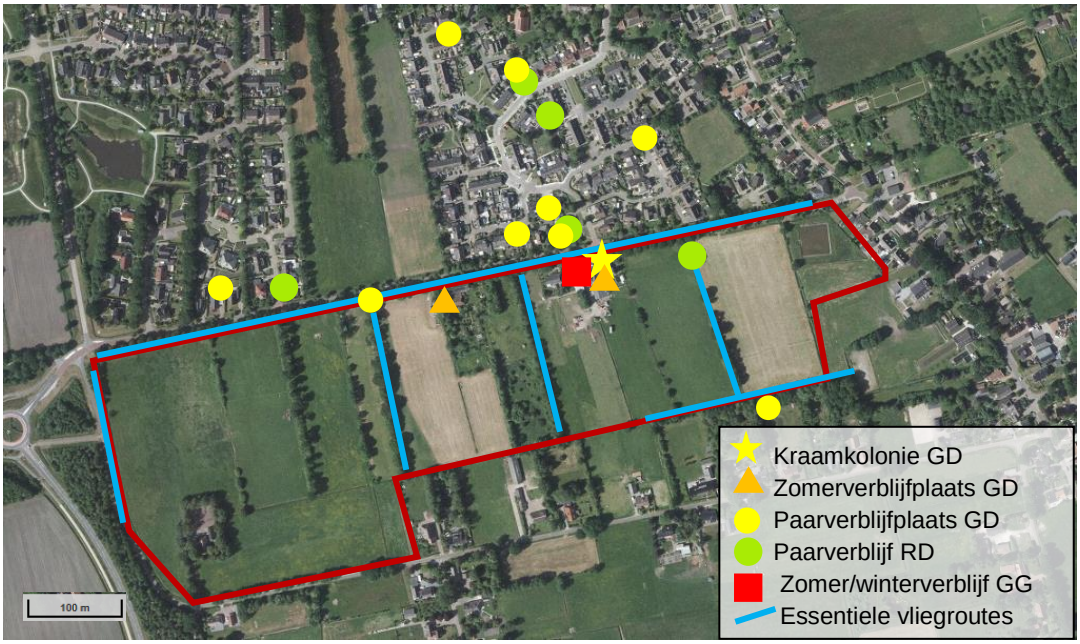

Figuur 18 *Alle verblijfplaatsen en de essentiële vliegroutes van vleermuizen in en nabij het plangebied.*

5 | Effecten en vervolg

5.1 Vogelrichtlijnsoorten

5.1.1 Huismus

Nest- en rustplaatsen

Binnen het plangebied zijn 6 nestplaatsen van huismussen aanwezig. Door de sloop van de woning Achteromweg 3 en de schuur aan Achteromweg 1 worden deze nesten vernietigd. Dit betekent een overtreding van de Wet natuurbescherming.

Voordat de sloop mag plaatsvinden zijn vervolgstappen nodig, namelijk het opstellen van een mitigatieplan en het indienen van een ontheffingsaanvraag bij de provincie Drenthe.

Overige elementen van de functionele leefomgeving

De beplanting in de tuinen zal worden gerooid. Hiermee verdwijnen ook de schuilmogelijkheden voor huismussen in het plangebied. Door uitvoering van de plannen zal de huismus zich niet handhaven in het plangebied.

Door met de herinrichting van het plangebied rekening te houden met de habitatvoorwaarden van huismussen en het aanbieden van nestgelegenheid kan de soort zich handhaven.

Voor de vernietiging van zes nestplaatsen van huismus en de leefomgeving moet een mitigatieplan worden opgesteld en moet een ontheffingsaanvraag ingediend worden bij de provincie Drenthe.

5.1.2 Kerkuil

Nest- en rustplaats

Door de geplande ontwikkelingen gaat er fysiek geen nestplaats verloren. Door het verlies van jachtgebied kan echter een negatief effect optreden waardoor legsels naar verwachting minder succesvol worden.

Overige elementen van de functionele leefomgeving

Het plangebied is een belangrijk onderdeel van het jachtgebied van het paartje kerkuilen aan de Pol 38. Door de ontwikkeling van de woonwijk gaat dit jachtgebied zo goed als volledig verloren. In de omgeving is voldoende jachtbiotoop aanwezig, maar door de aanwezigheid van andere kerkuilterritoria (Figuur 10) kunnen de kerkuilen van de Pol 38 niet overal naar uitwijken.

De andere territoria liggen op 1200 meter tot 1700 meter. In een vergelijkbaar halfopen landschap foerageren kerkuilen tot 1800 meter van hun verblijfplaats en in een meer open landschap zoals het paartje aan de Achterweg 4 tot 5 km (De Jong, 2017). Het is aannemelijk dat de territoria in de omgeving grenzen aan het territorium van het broedpaartje van de Pol 38.

De enige uitwijkmogelijkheid die het paartje heeft om te jagen is richting het zuiden waar een meer open landschap is.

In een meer open landschap is de prooidichtheid over het algemeen lager en moeten de kerkuilen verder vliegen om voldoende prooi te bemachtigen.

Dit heeft naar verwachting een negatief effect op het aantal jongen dat succesvol groot gebracht kan worden.

Voor het aantasten van essentieel leefgebied van het paartje kerkuil aan de Pol 38 is het opstellen van een mitigatieplan en het indienen van een ontheffingsaanvraag bij de provincie Drenthe noodzakelijk.

5.1.3 Steenuil

Nest- en rustplaats

De nestkast aan de Pol 38 is al een aantal jaren niet meer gebruikt en wordt derhalve niet aangemerkt als vaste verblijfplaats.

Overige elementen van de functionele leefomgeving

De steenuil is ten minste twee jaren niet meer waargenomen in het plangebied. Het plangebied is geen onderdeel van het foerageergebied van steenuil.

5.1.4 Ransuil

Nest- en rustplaats

Er zijn geen nest- en rustplaatsen aangetroffen. Ook uit de verspreidingsgegevens van het NDFF zijn geen recente broedgevallen bekend.
Door de voorgenomen plannen treden geen negatieve effecten op.

Overige elementen van de functionele leefomgeving

Er is tijdens het nader onderzoek niet vastgesteld dat ransuil jaagt in het plangebied. Ook uit de verspreidingsgegevens van het NDFF zijn geen recente gevallen bekend. Er worden geen negatieve effecten op de leefomgeving van ransuilen verwacht.

5.1.5 Buizerd

Nest- en rustplaats

De soort broedt niet in het plangebied. Na 2015 heeft buizerd niet meer gebroed op het bekende nest aan de Oostingslaan 4 net buiten het plangebied. Dit nest wordt derhalve niet meer aangemerkt als jaarrond beschermd. Ook in een straal van 150 meter rond het plangebied zijn geen nesten aangetroffen.
Er worden geen negatieve effecten op jaarrond beschermde nesten van buizerd verwacht.

Overige elementen van de functionele leefomgeving

Eén tot twee buizerds jagen zo nu en dan in het plangebied. Het is onbekend of en waar deze buizerds nestelen.
Het plangebied is geen essentieel foerageergebied. De voorgenomen ontwikkelingen hebben geen negatief effect op het foerageergebied van de buizerd.

5.1.6 Overige broedvogels

In het plangebied komen verschillende soorten broedvogels voor. In de bebouwing komt grauwe vliegenvanger en boerenzwaluw voor. Beide soorten kunnen tot eind augustus nog op het nest zitten. In de houtsingels en op de erven komen soorten voor als heggemus en merel welke al in maart kunnen broeden. De gehele broedperiode van vroege en late soorten samen is van 1 maart tot 1 september. Werken binnen deze periode kan resulteren in het vernietigen van in gebruik zijnde nesten en legsels. De werkzaamheden moeten plaatsvinden tussen 1 september en 1 maart.

5.2 Habitatrichtlijnsoorten

5.2.1 Heikikker

Heikikker komt niet voor in het plangebied. Vervolgstappen zijn zodoende niet aan de orde.

5.2.2 Poelkikker

Poelkikker komt niet voor in het plangebied. Vervolgstappen zijn zodoende niet aan de orde.

5.2.3 Gewone grootoorvleermuis

Verblijfplaatsen

Door de geplande ontwikkelingen zoals de sloop van de gedeelde schuur Achteromweg 1-3 wordt een zomer- en winterverblijfplaats van twee gewone grootoorvleermuizen vernietigd.
Voordat de sloop mag plaatsvinden zijn vervolgstappen nodig, namelijk het opstellen van een mitigatieplan en het indienen van een ontheffingsaanvraag bij de provincie Drenthe.

Vliegroutes en foerageergebied

Door de geplande ontwikkelingen gaat het functionele leefgebied van gewone grootoorvleermuis verloren. Door de aanleg van woningen in het jachtgebied en het plaatsen van verlichting worden negatieve effecten verwacht. Mogelijk worden houtsingels die essentieel zijn als vliegroute doorbroken of gekapt.
Voordat de werkzaamheden plaatsvinden zijn vervolgstappen nodig, namelijk het opstellen van een mitigatieplan en het indienen van een ontheffingsaanvraag bij de provincie Drenthe.

5.2.4 Gewone dwergvleermuis

Verblijfplaatsen

Door de geplande ontwikkelingen gaan één kraamverblijfplaats, twee zomerverblijfplaatsen in bebouwing en mogelijk één paarverblijf in een boom verloren.
Voordat de sloop en (mogelijke) bomenkap mag plaatsvinden zijn vervolgstappen nodig, namelijk het opstellen van een mitigatieplan en het indienen van een ontheffingsaanvraag bij de provincie Drenthe.

Vliegroutes en foerageergebied

Het foerageergebied van gewone dwergvleermuis zal behoorlijk veranderen. Met de geplande aanleg van waterpartijen en behoud van een groot aantal houtsingels hoeft dit niet negatief uit te pakken. Wanneer de belangrijkste vliegroutes blijven behouden en met het plaatsen van verlichting rekening wordt gehouden met deze routes zijn negatieve effecten niet aan de orde.
Afhankelijk van hoe het plangebied verder wordt ingericht moet een mitigatieplan worden opgesteld en een ontheffingsaanvraag bij de provincie Drenthe worden ingediend.

5.2.5 Ruige dwergvleermuis

Verblijfplaatsen

Door de geplande werkzaamheden gaat mogelijk een paarverblijfplaats in een boom van ruige dwergvleermuis verloren.
Voordat er gekapt mag worden zijn vervolgstappen nodig, namelijk het opstellen van een mitigatieplan en het indienen van een ontheffingsaanvraag bij de provincie Drenthe.

Vliegroutes en foerageergebied

Essentiele vliegroutes en essentieel foerageergebied zijn niet aangetoond. Vervolgstappen zijn niet aan de orde.

5.2.6 Laatvlieger

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen zijn niet aangetoond. Vervolgstappen zijn niet aan de orde.

Vliegroutes en foerageergebied

Het foerageergebied van de laatvliegers zal behoorlijk veranderen. Met de geplande aanleg van waterpartijen en behoud van een groot aantal houtsingels hoeft dit niet negatief uit te pakken. In de omgeving is voldoende vergelijkbaar jachtbiotoop aanwezig. De laatvlieger is een goede vlieger en kan deze andere geschikte locaties moeiteloos bereiken. Wanneer de belangrijkste vliegroutes blijven behouden zijn negatieve effecten niet aan de orde.

Afhankelijk van hoe het plangebied verder wordt ingericht moet een mitigatieplan worden opgesteld en een ontheffingsaanvraag bij de provincie Drenthe worden ingediend.

5.3 Nationaal beschermde soorten

5.3.1 Steenmarter

Vaste rust- of verblijfplaats

Door de sloop van de schuur Achteromweg 1-3 verliest de steenmarter één van de vele schuilplaatsen die het dier heeft. De steenmarter heeft doorgaans tientallen schuilplaatsen. In de schuur zijn geen jonge steenmarters grootgebracht, er is geen sprake van een voortplantingslocatie.
Er worden geen vaste verblijfplaatsen van steenmarter vernietigd. Vervolgstappen zijn niet aan de orde.

Foerageergebied

Het leefgebied van de steenmarter zal behoorlijk veranderen. Steenmarters weten zich echter prima te handhaven in een stedelijke omgeving. Doorgaans zijn de dichtheden van steenmarters in bebouwd gebied hoger dan in het buitengebied.
Er worden geen negatieve effecten op het leefgebied van de steenmarter verwacht.

5.4 Vervolgstappen

5.4.1 Ontheffing

Voor de volgende soorten is een mitigatieplan en ontheffingsaanvraag aan de orde:

- Huismus: Vernietiging van 6 jaarrond beschermde nesten en leefomgeving.
- Kerkuil: Aantasting essentieel foerageergebied.
- Gewone grootoorvleermuis: Vernietiging zomer/winterverblijf en aantasting essentieel foerageergebied en essentiële vliegroutes
- Gewone dwergvleermuis: Vernietiging één kraamverblijf, twee zomerverblijven en mogelijk één paarverblijf. Mogelijk aantasting vliegroutes en foerageergebied.
- Ruige dwergvleermuis: Mogelijke vernietiging één paarverblijf.
- Laatvlieger: Mogelijk aantasting vliegroutes en foerageergebied.

5.4.2 Zorgplicht

De zorgplicht (art. 1.11 Wet natuurbescherming) houdt in dat schade aan wilde planten en dieren zoveel, als redelijkerwijs mogelijk is, wordt voorkomen. Voor dit project geldt dat het slopen van gebouwen en rooien van bomen buiten het broedseizoen (buiten periode half maart t/m 1 september) wordt uitgevoerd. Zodat eventuele nesten in het aanwezige groen en de gebouwen niet verstoord worden.

6 | Literatuur en bronnen

- Buro Bakker (2018); Quickscan Wnb Peize-zuid. Rapport P18019, Assen.
- DR-loket, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Jong, J, de, 2017, De kerkuil, ecologie, gedrag en bescherming, RBF print & mail Drachten, Ureterp
- Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers, Haarlem.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2017) Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl
- BIJ12-2017-002 Kennisdocument Buizerd;
- BIJ12-2017-004 Kennisdocument Gewone dwergvleermuis;
- BIJ12-2017-005 Kennisdocument Gewone grootoorvleermuis;
- BIJ12-2017-008 Kennisdocument Heikikker;
- BIJ12-2017-009 Kennisdocument Huismus;
- BIJ12-2017-011 Kennisdocument Kerkuil;
- BIJ12-2017-0014 Kennisdocument Poelkikker;
- BIJ12-2017-018 Kennisdocument Ruige dwergvleermuis;
- BIJ12-2017-019 Kennisdocument Steenuil;
- NDFF, Nationale Databank Flora- en fauna, geraadpleegd 2018

Websites

- https://geo.drenthe.nl
- www.minez.nl
- www.openstreetmaps.org
- www.ravon.nl
- www.sovon.nl
- www.vleermuis.net
- www.vogelbescherming.nl
- www.zoogdiervereniging.nl

Foto E.Mennen

Colofon

Uitgevoerd door
Buro Bakker adviesburo voor ecologie

Weiersloop 9
Postbus 10034 | 9400 CA Assen
T 0592 - 313389 | info@burobakker.nl
www.burobakker.nl

Projectleiding
Drs. D.E. Heidinga
Rapportage
BSc E.J.Slot
Veldwerk
E.J. Slot, K. Breed, J. Koster, W. Hulsegge, R. Hanisch, H.Steendam, A. Sibma
Kwaliteitscontrole
Drs. Heidinga

© Buro Bakker adviesburo voor ecologie
Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding.

Wijze van citeren
Buro Bakker (2018); Nader onderzoek Peize-Zuid. Rapport P18091, Assen.

Foto's: E.J.Slot